

De das in Meanderende Maas Ravenstein - Lith

Notitie van de Zoogdierverseniging:

DATUM	2 SEPTEMBER 2020
PROJECTNUMMER	2020.068A
PROJECTNAAM	BEVER EN DAS RAVENSTEIN - LITH
OPDRACHTGEVER	TAUW BV
STATUS	DEFINITIEF
MEMO	
AUTEUR(S)	TON POPELIER
PROJECTLEIDER	VILMAR DIJKSTRA
DOCUMENTNUMMER	N2020.024

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Inleiding

Op 18 augustus 2020 vond de Werksessie Das & Bever plaats in het kader van het project Meanderende Maas. In de werksessie werd bevestigd dat de keuze voor vernatting van het gebied nadelige invloed zal hebben op dassen en dat er wellicht overgegaan zal worden tot het ontmantelen en verplaatsen van bestaande dassenburchten. Uiteraard is dat alleen mogelijk met ontheffingen in het kader van de Wet Natuurbescherming.

Als voortvloeisel van deze werksessie werd een veldbezoek gebracht aan het projectgebied om aanvullende informatie te vergaren m.b.t. dassenburchten en foerageergebied. Dit veldbezoek werd op 26 augustus 2020 uitgevoerd door Rob Jansen (Tauw B.V.) en Ton Popelier (AP Natuuradvies en Begeleiding).

Doelstelling veldbezoek

Het veldbezoek had als doel:

- Bepalen welke dassenburchten zeker behouden moeten blijven en welke dassenburchten een lagere prioriteit hebben;
- Bepalen welk foerageergebied voor voornoemde dassenburchten beslist behouden moet blijven, dan wel verbeterd moet worden;
- Inschatten op welke locaties gekozen kan worden voor een hoogwatervluchtplaats, evenals aan welke eisen deze zou moeten voldoen.

Figuur 1. De Ossenkampen.

Aanpak

Door Tauw B.V. is een uitgebreide inventarisatie gemaakt van de dassenactiviteit in het gebied, waarbij gebruik gemaakt werd van de veldgegevens van Dassenwerkgroep Brabant (Willy Thijssen). Deze inventarisatie heeft als uitgangspunt gediend voor het veldbezoek. Hierbij werden alle buitendijkse burchten bezocht evenals enkele locaties die kansvol leken voor dassenactiviteit.

Bij het veldwerk werd er voor gekozen om niet alle vluchtpijpen stuk voor stuk te bezoeken. Dassenfamilies bestrijken op zoek naar voedsel een groot areaal, dat op kan lopen tot 200 hectares. Hierbij begeven de dieren zich tot wel 2 km afstand van de burcht. Binnen dit gebied graven dassen losse vluchtpijpen waarin ze zich verschansen wanneer ze in het veld verrast worden door mensen of honden. Van (tijdelijke) bewoning is daarbij geen sprake.

Bevindingen, conclusies en adviezen

Het veldwerk viel uiteen in 4 deelgebieden, dat onderstaand verder is uitgewerkt. Ongetwijfeld is er interactie tussen de dassenburchten in (drie van de vier) deelgebieden. Gezien de geografische verspreiding en barrières (zoals het Burgemeester Delenkanaal) is het praktisch om de deelgebieden afzonderlijk te behandelen.

1. Diedensche Uiterdijk/Ossekampen

Bevindingen: dit deelgebied herbergt veruit de meeste dassenactiviteit. Ondanks de regen werden op meerdere plaatsen verse nachtsproen van das aangetroffen, in de vorm van wissels, snuitputjes en graafsporen. De burcht aan de voet van de TV-toren (RD169.308/424.640) ligt binnendijks en valt buiten de scope van dit veldbezoek. Bij observaties door Tauw B.V. is vastgesteld dat dassen van deze burcht ook in de Ossekampen foerageren.

Figuur 2. De dassenburcht aan de voet van de TV-toren.

Vernatting van de Ossekampen leidt tot biotoopverlies voor de dassen. Daar staat tegenover dat er binnendijs ruim voldoende foerageergebied aanwezig blijft, waar zich geen andere dassenburchten bevinden. In dit verslag wordt daarom geen nadere aandacht aan deze burcht geschonken. Hetzelfde geldt voor een andere (kleine) burcht op het terrein van een grondverzetbedrijf (RD169.522/426.067).

Verrassend was de vondst van een burchtje (3 pijpen) in een duiker langs de **Maasakkerstraat (RD169.175/425.671)**. Eerder werd door Tauw B.V. een vluchtpijp op deze locatie aangetroffen. Nu is sprake van een kleine burcht, bestaande uit drie pijpen aan weerszijden van de duiker. Er lag vers nestmateriaal op de burcht, wat duidt op permanente bewoning. Dit burchtje ligt naast de markante laan aan de Maasakkerstraat, die voor vogels, insecten en vleermuizen waardevol zal zijn. Aan de zuidzijde van de laan staat veel struweel (Sleedoorn) wat voedsel biedt voor de dassen van dit burchtje.

Figuur 3. Burchtje aan Maasakkerstraat.

De burcht aan **Rulstraat (168.010/425.955)**, vertoont geen sporen van recente bewoning. Deze burcht geniet een lag(re) prioriteit omdat deze a) niet permanent bewoond wordt en b) zich op de rand van een terp bevindt en c) omdat de terp grotendeels bedekt is met een grote natuurtuin waar dassen voedsel kunnen vinden.

De **Diedensche Uiterdijk** huisvest een mooie, oudere burcht in een Maasheg van aanzienlijke ouderdom (**RD168.894/426.342**). Rondom de burcht zijn volop (verregende) dassensporen te vinden, die de indruk versterken dat we hier van doen hebben met een florerende dassenburcht. Gezien de ligging zullen de dassen van deze burcht volledig aangewezen zijn op de Diedensche Uiterdijk als foerageergebied. Hier zal het project Meanderende Maas ingrijpende verandering in brengen.

Uitwijken naar het binnendijkse foerageergebied is voor de dassen van deze burcht geen optie aangezien dit tot territoriale conflicten met de dassen van de burcht bij de TV-toren zou leiden. De kwaliteit van deze dassenburcht evenals de oude Maasheggen vragen erom om behouden te blijven.

Figuur 4. Diedensche Uiterdijk.

Conclusies/advies: burcht in de Diedensche Uiterdijk handhaven en integreren in een hoogwatervoorziening. Vanwege de vernatting van het gebied zou hier compensatie kunnen worden geboden in de vorm van de versterking van de Maasheggen met Meidoorn en/of Sleedoorn, plus hoogstamfruitbomen. De hoogwatervoorziening zou in de vorm van een scheepsromp aangelegd kunnen worden, met de punt in de stroomrichting van de Maas. De voorziening moet een aanzienlijk oppervlakte hebben om bij hoogwater gedurende enige tijd voedsel te kunnen bieden aan dassen, reeën, hazen etc. Gedacht wordt aan een oppervlakte van 0,5-1,0 hectare of mogelijk meer. De hoogwatervoorziening zou zodanig geprojecteerd kunnen worden, dat de burcht hierin geïntegreerd wordt (bij voorkeur in het hart van de voorziening).

Voor wat betreft het burchtje aan de Maasakkerstraat: de landschappelijk bijzondere laan en het voedselaanbod verhogen de waarde van dit burchtje. Dit pleit er voor om deze te behouden. Omdat de burcht laaggelegen is (in een duiker), zou hier vanwege de vernatting een terp opgeworpen moeten worden. Deze kan het beste los van de laan aangelegd worden om te voorkomen dat de dassen de Maasakkerstraat gaan ondergraven.

II. De Waarden (zuidzijde van Megen)

De beide burchtjes in de dijk ten zuidwesten van **Megen (RD166.726/425.252)** en **RD166.754/425.043** zijn recent verlaten. De reden hiervoor is onbekend, maar heeft mogelijk te maken met recreatiedruk. Aan weerszijden van de dijk lopen namelijk paden, die volop in gebruik zijn bij wandelaars en hondenuitlaters.

Na intensief speuren kon de huidige verblijfplaats van de das(sen) gelokaliseerd worden in een stijlrandje tussen een maisakker en weilanden (**RD166.414/424.567**). Op deze plek werd eerder door Tauw B.V. een vluchtpijp aangetroffen; met 3 pijpen lijkt deze nu permanent in gebruik te zijn bij dassen. Het verse graafwerk en vraatsporen in de maïs, pal tegen de burcht aan, maken duidelijk dat de das hier zijn intrek in heeft genomen. Een voorzichtige conclusie is dat het hier om één das gaat.

Figuur 5. Vraatschade van das in de Waarden.

Conclusies/advies: de Waarden biedt geen andere vestigingsplaatsen voor das dan de hierboven genoemde locaties. Daarom is het noodzakelijk om deze locaties te behouden en zelfs te versterken. De beeldbepalende houtwal op de dijk zou versterkt moeten worden en de toegankelijkheid kan verminderd worden door de aanleg van meidoorn en/of sleedoorn. Het nieuw ontstane burchtje bevindt zich in een relict van een Maasheg op de stijland. Hier zou een hoogwatervluchtplaats met een beperkt oppervlakte (bijvoorbeeld 100 m²) aangelegd kunnen worden.

III. Kasteel Oyen

Bevindingen: Deze mooie burcht (**RD164.402/424.999**) bevindt zich in de wal rondom de slotgracht van kasteel Oijen. Rondom de burcht ligt kleinschalig cultuurlandschap, dat veel foerageermogelijkheden biedt aan de dassen van deze burcht. De grote, open akkers tussen de burcht en de Maas (lokaal bekend als “Ossekamp”) lijken weinig aantrekkelijk als foerageergebied voor dassen. Het is nog niet bekend of en hoe de Ossekamp geraakt zal worden door het project Meanderende Maas.

Conclusies/advies: vanwege de onduidelijke toekomstige status van de Ossekamp en de aanwezigheid van voldoende foerageergebied, lijken er voor deze burcht geen acties noodzakelijk.

IV. Maasbommel

Bevindingen: de burcht is hoogst ongebruikelijk gelegen: in de beschoeiing van de Maas en maar net boven de waterspiegel (**RD164.679/425.640**). Bij hoog water zal deze burcht ongetwijfeld onder water komen staan, wat de keuze van dassen voor deze locatie nog vreemder maakt. Tijdens het veldbezoek kon geen zekerheid worden verkregen naar welke locatie dassen bij hoogwater uitwijken. Vermoed wordt dat dit hoger gelegen erfscheidingen of zelfs bebouwing langs Berghuizen moet zijn. Het foerageergebied van de

burcht bestaat uit de aangrenzende weilandjes en akkers, en hoogst waarschijnlijk ook de landerijen aan de overzijde van Berghuizen. Het afgraven van de weilanden en akkers ten zuiden van Berghuizen heeft enerzijds invloed op het voedselaanbod (regenwormen) en veroorzaakt bovendien isolatie van de burchtlocatie. Hierdoor zullen de dassen genoodzaakt zijn om vaker de weg over te steken, wat ongetwijfeld verkeersslachtoffers met zich mee gaat brengen.

Figuur 6. Burcht Maasbommel.

Conclusies/advies: het handhaven van de burcht, na verlaging van de uiterwaard, vraagt om het nemen van verkeerstechnische voorzieningen aan de weg Berghuizen. Gedacht moet worden aan het aanbrengen van geleidende rasters en faunatunnels.

Het opheffen van de burcht vereist de aanleg van een kunstburcht aan de zuidwestzijde van Maasbommel. De verwerving van de noodzakelijke grond en het ontoegankelijk maken van de terp, evenals de te verwachten negatieve houding van landbouwers in het gebied maken deze optie niet erg aantrekkelijk.